

LANCKOROŃSCY herbu ZADORA

HERB ZADORA LANCKOROŃSKICH – nosi także nazwy: Płomieńczyk, Budziszyn, Płomienie, Kierło. Wyobraża on w polu błękitnym głowę lwa koloru szarego lub białego, zwróconą w prawo (heraldycznie); z otwartej paszczy wybucha pięć czerwonych płomieni. Taka sama lwia głowa umieszczona jest w koronie nad hełmem. Labry bez względu na odmianę są zawsze błękitne, podbite złotem. Hrabiowie Lanckorońscy tegoż herbu używali herbu złożonego, a mianowicie: na tarczy pięciocdzielnej, w polach I i IV czerwonych – ukoronowany orzeł złoty, w II i III błękitnych – wspięty lew złoty, ukoronowany z mieczem w prawej łapie. Nad koroną hrabiowską dwa hełmy ukoronowane, w pierwszym orzeł zwrócony w prawo, w drugim pół lwa złotego, ukoronowanego z mieczem w prawej łapie. Herb Zadora został przyniesiony do Polski z Francji, o czym świadczy przywilej z 1355r. dany przez cesarza Karola IV rodzinie Lanckorońskich.

Protoplastą rodu był Zbigniew z Brzezia k. Wadowic, wzmiankowany w 1309r. Nazwisko wzięli od miejscowości Lanckorona, starostwa nadanego prawem zastawanym przez króla Władysława Jagiełłę w 1410r. Zbigniewowi z Brzezia i Wodzisławia (†1425). Od dwóch synów tegoż Zbigniewa wywodzą się dwie linie Lanckorońskich, starsza stale używająca tego nazwiska oraz młodsza, nosząca do połowy XVI w. nazwisko Wodzisławskich.

JAN LANCKOROŃSKI WODZISŁAWSKI był jedynym synem Adama właściciela dóbr Wodzisławia, starosty ojcowskiego żonatego z Barbarą Łaską wojewodzianką sieradzka (zm. 1517). W 1546r. został dworzaninem królewskim, w 1551r. łowczym sandomierskim. Przeszedł na kalwinizm i w 1551r. złupił kościół w Wodzisławiu i oddał go kalwinom (wnuk Samuel przywrócił go katolikom). W Brzeziu zbudował w 1561r. pałac, a w Wodzisławiu postawił zamek. Dzięki małżeństwu z Anną z Kurozwęk starościanką szydłowska (St.Cynarski podaje, że jej ojcem był Piotr Kurozwęcki podskarbi koronny) klucz kurozwęcki przeszedł w jego ręce. W 1548r. wspólnie z Krzysztofem Gnoińskim dokonał podziału dóbr kurozwęckich miasta, zamku i wsi. Okryty sławą poległ w czasie walk w Inflantach w 1564r. Ze związku z Anną miał dwóch synów; Hieronima – od niego wywodzi się linia wodzisławska i Krzysztofa – od niego wywodzi się linia kurozwęcka.

KRZYSZTOF LANCKOROŃSKI (zm. w 1591r.) drugi syn Jana Wodzisławskiego, po matce Annie z Kurozwęk odziedziczył dobra kurozwęckie. W latach 1546–1547 studiował na uniwersytecie w Królewcu. W 1556r. towarzyszył królowej Bonie w drodze do Włoch. Posiadał znajomość kilku języków obcych. W 1563r. towarzyszył Janowi Babtyście Tęczyńskiemu jadącemu do Szwecji, aby poślubić Cecylię Wazównę. Wzięty do niewoli duńskiej wrócił do kraju w 1564r. W 1567r. został kasztelanem małogojskim. W czasie bezkrólewia był przeciwnikiem kandydatury habsburskiej. W 1572r. był delegatem zjazdu w Koprzywnicy. W 1575r. wybrany został deputatem do sądów kapturowych. W 1575r. uczestniczył w zjeździe szlachty w Stężycy. W 1576r. uczestniczył w zjeździe stronników kandydatury króla Stefana Batorego w Jędrzejowie. W 1576r. został posłem do W.K.Litewskiego, otrzymał w tym roku starostwo baldenburskie (Biały Bór) i hammersztyńskie (Czarne) w Prusach Królewskich, został deputatem do skarbu kwarcianego w Rawie. Działal aktywnie w życiu publicznym. W 1582r. na sejmiku sandomierskim w Opatowie opowiedział się za marszałkiem nadwornym Andrzejem Zborowskim przeciw Janowi Zamoyskiemu. W 1589r. został kasztelanem radomski. Był gorliwym zwolennikiem kalwinizmu. W swoich dobrach Kurozwęki, Kotuszów i Strzelce zlikwidował kościoły katolickie (sprofanował i złupił). W Kotuszowie i Strzelcach pozostały po nich tylko ślady, a wierni zmuszeni byli wędrować na nabożeństwa do Kurozwęk, gdzie znajdował się kościół kanoników laterańskich Bożego Ciała w Krakowie. Żona Krzysztofa Anna Tęczyńska gorliwa katoliczka, do końca swego życia opierała się wprowadzeniu nowych obrządków do kościoła w Kurozwękach.

Po śmierci Anny w 1581r. kościół w Kurozwękach został oddany kalwinom. Przez jakiś czas Krzysztof Lanckoroński był także patronem zboru w Oleśnicy. Był właścicielem dóbr kurozwęckich, Kotuszowa, Jabłonicy, Korytnicy, Czernicy, Ponika i Strzelc w województwie sandomierskim. Należały do niego także wsie Czyżów i Korzeń w powiecie checińskim,

które sprzedał w 1574r. oraz Oleśnica w powiecie wiślickim. Pierwsze małżeństwo zawarł przed 1566r. z Anną Teczyńską, drugie w 1582r. z Zofią z Wzdowskich Karwicką starościną latowicką. Z pierwszego małżeństwa pozostawił córkę Krystynę i trzech synów: Zbigniewa, Przeclawę i Krzysztofa.

ZBIGNIEW LANCKOROŃSKI (zm. 1619r.) najstarszy syn Krzysztofa był trzykrotnie wybierany posłem przez sejmik sandomierski – 1605, 1609 i 1611r. W 1592r. studiował na uniwersytecie w Padwie. Przeszedł, podobnie jak stryjeczny brat Samuel na katolicyzm. W końcu XVI w. kościół w Kurozwękach był już w rękach kanoników laterańskich. Jedynie folwark, będący wcześniej uposażeniem kościoła na mocy ugody z księżmi pozostał w rękach Zbigniewa. Pomógł on także ufundować kościół w Kotuszowie. W 1604r. został podkomorzym sandomierskim. W 1598r. ożenił się z Katarzyną Komorowską kasztelanką sądecką, która ufundowała dla kościoła w Kurozwękach sklepienie, filary, oratorium i organy. Zbigniew Lanckoroński należał do najzamożniejszych obywateli województwa sandomierskiego posiadając znaczne dobra w powiecie wiślickim i sandomierskim z Kurozwękami, Oleśnicą i Kotuszowem. Należały do niego również Nasiłowce sprzedane w 1611r. oraz Żerniki. Podstawą gospodarki była uprawa i sprzedaż zboża oraz hodowla, głównie w Oleśnicy. Przez wiele lat procesował się o granice z właścicielami okolicznych włości. Po jego śmierci sprawami rodzinnymi zajęła się wdowa, która wraz z krewnym Samuelem zarządzała majątkiem. Uposażenie 2 córek oraz podział majątku między 7 synów (Andrzej zmarł w 1634r.) spowodowało rozproszenie dóbr. Zbigniew posiadał 8 synów: Mikołaja (proboszcza oświęcimskiego 1620r., archidiakona kijowskiego 1631r., kanonika krakowskiego 1640r., sekretarza królewskiego 1648r., zmarł w 1657r.), Krzysztofa (kasztelana radomskiego 1651r., starostę szydłowskiego 1642r., zmarł w 1666r.), Andrzeja (zm. 1634r.), Zygmunta (rotmistrza królewskiego, starostę miastkowskiego, zmarłego w 1651r.), Jacka (kasztelana przemyskiego 1655r., starostę stopnickiego zmarłego w 1671r.), Ludwika (zmarłego w 1676r.), Aleksandra (podczaszego chełmińskiego 1670r.) i Stanisława oraz córki: Zofię żonę Gabriela Krasieńskiego kasztelana płockiego i Elżbietę za Jakubem Żeleńskim cześnikiem braclawskim.

KRZYSZTOF LANCKOROŃSKI (zm. w 1666r.) syn Zbigniewa, urodzony ok. 1600r. W 1614r. rozpoczął studia w Dillingen, w 1615r. w Ingolstadt, a w 1619r. w Padwie. W 1622r. uczestniczył w poselstwie Krzysztofa Zbaraskiego do Stambułu w celu ratyfikacji pokoju chocimskiego. Brał udział jako dworzanin królewski w legacji Jerzego Ossolińskiego do papieża Urbana VIII i w jego wspaniałym wjeździe do Rzymu 27 XI 1633r. W 1642r. otrzymał starostwo szydłowskie, w 1651r. został kasztelanem radomskim. Brał czynny udział w życiu publicznym uczestnicząc m.in. w sejmikach w Opatowie. W 1654r. został wybrany marszałkiem okazowania szlachty w Koprzywnicy. Wybierany był na posła w 1632r. i w 1648r. (podpisał się pod aktem wyboru króla Jana Kazimierza). Inskrypcja nagrobna w kościele kotuszowskim wspomina o jego udziale w wojnach prowadzonych przez Zygmunta III i Władysława IV oraz w działalności sędowniczej. W 1640r. został jednym z protektorów Arcybractwa Różańcowego w Wodzisławiu. Poczynił pewne fundacje na rzecz kościoła w Kotuszowie. Zbudował nowy murowany kościół, gdyż ten odbudowany przez ojca uległ pożarowi. Uposażył też kościół w elementy wyposażenia i sprzęty liturgiczne. Druga żona Katarzyna Męcińska w testamencie w 1647r. zapisała klejnoty i ulokowała pewną sumę na swej majątności dla kościoła w Kotuszowie. Krzysztof Lanckoroński otrzymał od matki Kurozwęki i klucz kurozwęcki. W 1634r. na mocy układu z bratem Mikołajem przekazał mu Kurozwęki i część klucza kurozwęckiego zachowując Kotuszów, Jasień i Korytnicę wraz z folwarkami. W 1636r. w obecności Samuela Lanckorońskiego dokonano podziału dóbr pomiędzy braćmi; Krzysztof zachował dobra otrzymane w 1634r., jedną sztukę, prawo do użytkowania spichrza pod Połańcem oraz część stada oleśnickiego, musiał jednak zapłacić długi po matce wynoszące 2.000 zł. Kurozwęki przejął wówczas brat Mikołaj. Jacek, Stanisław i Aleksander otrzymali pojedyncze wsie oraz pewne sumy pieniężne od pozostałych braci. Po ślubie z Katarzyną Inwałdzką nabył prawa do dóbr inwałdzkich w księstwie zatorsko-siewierskim, które sprzedał w 1638r. W 1642r. otrzymał starostwo szydłowskie. W 1646r. został starostą małogoskim, w 1651r. kasztelanem radomskim. W 1640r. nabył od Płazów wsie Sędziszów, Wolę, Uroczysko, Rajsko, Borszowice, Sosnowiec i Pawłowice. Miał pewne zaległości w płaceniu renty kapitulie sandomierskiej posiadającej jakąś lokatę na Kotuszowie. W efekcie nastąpiła intromisja kapituły w dobra Kotuszowa. Po śmierci wyceniono majątek na 275 tys. florenów, a sam klucz sędziszowski wart był 160 tys. złotych. Posiadał trzy żony: Katarzynę Inwałdzką córkę Floriana, Katarzynę Męcińską i w 1649r. Jadwigę Wiktorię z Kaliszan Wilamównę córkę Jana. Krzysztof Lanckoroński zmarł w 1666r. Wdowa wyszła za mąż za Mikołaja Przerembskiego kasztelana sądeckiego i zmarła w 1668r. Posiadał dwie córki: Konstancję żonę Mikołaja Oleśnickiego starosty opoczyńskiego (następnie Stanisława Wężyka starostę sieradzkiego) i Izabelę żonę Jana Franciszka Lipskiego kasztelana małogojskiego.

MIKOŁAJ LANCKOROŃSKI (zm. w 1657r.) był najstarszym synem Zbigniewa, obrał stan duchowny. Razem z bratem Krzysztofem studiował w Dillingen w 1614r., a w 1615r. w Ingolstadt, gdzie studiowali do 1619r., kiedy rozpoczęli naukę na uniwersytecie w Padwie. W 1620r. otrzymał z prezenty matki probostwo oświęcimskie, w 1631r. został archidiakonem kijowskim, a w 1640r. kanonikiem krakowskim. W 1648r. rozpoczął pracę jako sekretarz królewski. W 1636r. otrzymał Kurozwęki przy podziale dóbr, gdzie ustanowił fundację dla skrzypka włoskiego w kościele.

Ludwik Lanckoroński (zm. w 1676r.) syn Zbigniewa był właścicielem Strupic i Śnieżkowic (w II poł. XVIII w. stanowiły własność kasztelana Pawła Popiela), uczestniczył w elekcji Jana Kazimierza i Michała Korybuta Wiśniowieckiego jako poseł[?] z województwa sandomierskiego. Z małżeństwa z Katarzyną Kochanowską miał 4 córki: Helenę żonę Krzysztofa Trzebińskiego burgrabiego krakowskiego, Zofię dziedziczkę Śnieżkowic żonę od 1681r. Jacka Popiela, Marię żonę Jerzego Trzebińskiego i Katarzynę żonę Stanisława Walewskiego kasztelana konarskiego. Ludwik Lanckoroński

JACEK LANCKOROŃSKI (zm. w 1671r.) syn Zbigniewa, w 1650r. objął starostwo stopnickie, które w 1660r. przekazał synowi Zbigniewowi. Był rotmistrzem powiatu wiślickiego, w 1651r. marszałkiem sejmiku sandomierskiego w Opatowie. Uczestniczył jako poseł z województwa sandomierskiego w sejmach w 1648 i 1653r. W 1655r. został kasztelanem przemyskim. Przy rozdziale dóbr otrzymał w 1636r. Oleśnicę, w 1666r. kupił Gnojno, Pożogi i Gorzakiew. W 1648r. intromisował się do wsi Pisary, Dubie i Wodzisławice. Dla kościoła w Kurozwękach ufundował kielich i ornat, a w 1664r. udzielił zgody ks. Kobielewskiemu na nabycie domu z placem w Kurozwękach. Ze związku z Apolinarą Latoszyńską posiadał 2 synów: Zbigniewa zmarłego przed 1670r. i Mikołaja Jana starostę nowokorczyńskiego.

MIKOŁAJ JAN LANCKOROŃSKI syn Jacka kasztelana przemyskiego otrzymał od stryja Mikołaja proboszcza oświęcimskiego Kurozwęki, Jabłonicę, Ponik, Mokre, Czernicę, Ossową Wołę i Wólkę (pozostawiając dożywocie mu na tych dobrach). Ożenił się z Marianną Tarłówną córką Zygmunta Tarły kasztelana przemyskiego. W 1669r. otrzymał od króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego jako kaduk majątności po Aleksandrze Korycińskim. Po śmierci męża Marianna Lanckorońska uczyniła zapis 560 zł czynszu rocznego na rzecz klasztoru kanoników Regularnych w Kurozwękach z obowiązkiem odprawiania mszy za duszę męża. Część majątku wydzierżawiła – klucz Gnojno Balcerowi Wąsowiczowi, a następnie T.Popielowi. W testamencie oddała synowi Janowi Kazimierzowi klucz domostawski i biskupicki. Poczyła wiele fundacji i legatów na rzecz różnych kościołów.

JAN KAZIMIERZ LANCKOROŃSKI wraz z matką rzekł się pretensji do majątku po swych stryjach Zygmuncie i Stanisławie na rzecz Franciszka Lanckorońskiego podkomorzego krakowskiego. Ożenił się w 1688r. z Jadwigą Tarłówną. W 1693r. został mianowany kasztelanem radomskim. Posiadał syna Stanisława oraz córki: Annę żonę Andrzeja Firleja, a następnie Walentego Kalinowskiego oraz Jadwigę żonę Hieronima Cikowskiego.

STANISŁAW LANCKOROŃSKI (zm. w 1747r.) w 1718r. otrzymał nominację na kasztelana radomskiego, ale stanowiska nie objął. W 1720r. został starostą mukarowskim; posiadał dwie żony: Franciszkę Bidzińską stolnikównę sandomierską, z którą rozwiódł się w 1733r. oraz Annę Dembińską poślubioną w 1740r. córkę Antoniego stolnika krakowskiego i Teresy z Lipskich. W 1739r. zawarł z żoną intercyzę ślubną zapisując jej dożywocie na Kurozwękach i Katuszowie. Posiadał klucz kurozwęcki z miastem i zamkiem, w którym stałe przebywał. W 1737r. sprzedał swej siostrze Annie klucz oleśnicki z Oleśnicą, Szuwiarami, Strzelcami, Kepiem i Pieczonogami za 425 tys. złotych. Oprócz części dawnego klucza oleśnickiego to jest Sufczyc, Brodów i Sroczkowa posiadał Drochucz, część Chojna, Białkę ze wsią Wólką w województwie lubelskim i Chojniec z Borową w ziemi chełmskiej. Dobra obciążone były dużymi sumami odkupnymi, pożyczkami i zastawami. Stanisław Lanckoroński był wielkim dobroczyńcą i ofiarnym fundatorem na rzecz kościołów, szkół i szpitali. W 1736r. przekazał kościołowi w Kurozwękach 5.000 florenów jako fundusz mszalny za dusze zmarłych członków rodziny. Ufundował kaplicę św. Tadeusza w Oleśnicy przyznając jej 600 zł rocznego czynszu. W testamencie sporządzonym w 1747r. przekazał swojej żonie klejnoty, srebra, cyny, obicia, konie i powozy oraz inne mobilia (m.in. klejnoty otrzymane po swej ciotce Elżbiecie Tarłównie). Jeszcze za życia Stanisława Lanckorońskiego (w czasie gdy był chory) jego szwagier Józef Walenty Kalinowski zajął Kurozwęki i Katuszów, na których miała zabezpieczone dożywocie Anna Lanckorońska. Na Stanisławie zakończyła się kurozwęcka linia rodu Lanckorońskich. Wdowa po nim Anna wyszła w 1752r. za mąż za Macieja Sołtyka.

Opracował: Waldemar R.Brociek

